

สารบัญ

๐๘

มาจะกล่าววทไป

๓๒

#สุภาจิตพระร่วง

๒๐

วรรณคดี

๔๐

#ภาพย์พระไชยสุริยา

๒๒

#โคลงโลกนิติ

๕๐

#นิราศภูเขาทอง

๕๘

#ภาพยนตร์เข็ม
เครื่องควาหวาน

๘๖

#ราชาธิราช ตอน
สมิงพระรามอาสา

๖๖

#นิทานพื้นบ้าน

๙๘

#บทเสภา
สามัคคีเสวก

๗๘

#โคลงภาพ
พระราชพงศาวดาร

๑๐๘

#คิลจาริกหลักที่ ๑

๑๑๖

#รามเกียรติ์ ตอน
นารายณ์ปราบหนทก

๑๒๖

#ภาพยี่ห้อโคลง
ประพาสธารทองแดง

๑๓๖

#โคลงสุภษิต
พระราชนิพนธ์
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

๑๔๘

#กลอนดอกสร้อย
รำพึงในป่าช้า

๑๕๖

#นิราศเมืองแกลง

๑๖๖

#พระอภัยมณี ตอน
พระอภัยมณี
หนีนางผีเสื้อสมุทร

๑๘๒

#เห็นแก่ลูก

๑๙๐

#พระบรมราโชวาท

๑๙๘

#อิศรญาณภษิต

๒๐๘

#บทพากย์เอราวัณ

๒๑๘

ประวัตินักเขียน

“ มา
จะ
กล่าว
บทไป ”

นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับการเรียนวิชาภาษาไทย

ก. น่าเบื่อ

ข. ยาก

ค. เรียนเอาผ่านพอ

ง. Zzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzz

เชื่อว่าเด็กไทยหลายคนน่าจะรู้สึกตรงกับคำตอบ
ไม่ข้อใดก็ข้อหนึ่งในตัวเลือกที่ให้มา เมื่อต้องเรียนวิชา
ภาษาไทย โดยเฉพาะเนื้อหาวรรณคดีไทย

กิจกรรมส่วนใหญ่เมื่อเรียนวรรณคดีไทยคงหนีไม่พ้น
การนั่งท่องบทอาขยานด้วยน้ำเสียงยานคางจนสาย
บรรทมเต็มพลังกันได้เต็มเปี่ยม ส่วนสายบันเทิงก็หา
เรื่องแกล้งเพื่อนกันเป็นที่สนุกสนาน

การจะเรียนหรือศึกษาวรรณคดีให้ดีนั้น เด็ก
วรรณคดี (สายเกเรียน) อย่างผมเริ่มต้นด้วยการอ่านเพื่อ
“**ความสนุก**” ก่อน เมื่อเราสนุกไปกับมันแล้ว เราก็จะ
เข้าใจเนื้อหาได้อย่างกระจ่าง เมื่อกระจ่างในเนื้อหาแล้ว
ก็จะไล่ระดับเป็นการอ่านเพื่อซาบซึ้งใน “**ความไพเราะ**”
หรือการอ่านเพื่อ “**ศึกษาค้นคว้าข้อมูล**” ต่อไปเรื่อยๆ

นี่แลคือวิถีของผมที่อยากนำมาแชร์เผื่อลองทำตาม
กัน

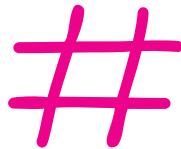

โศการ

ทาพพจน์

สใน
จรรณตติ

อย่างที่ได้ออกไปข้างต้นว่าการศึกษาวรรณคดีควรเริ่มจากการอ่านเพื่อความสนุก จากนั้นจึงค่อยขยับไปเป็นการอ่านเพื่อความไพเราะ แล้วว!!! (อัศจรรย์หนึ่งหมื่นแปดพันสามร้อยหกสิบสี่ตัว) การจะมองเห็นความไพเราะในวรรณคดีนี้มันต้องทำยังไงล่ะ?

ผมขอเสนอ โวหาร ภาพพจน์ และรสในวรรณคดีสามตัวช่วยที่จะทำให้คุณเกิดภาพในหัวเวลาที่อ่านหนังสือ เปลี่ยนตัวอักษรธรรมดาๆ ให้เกิดเป็นภาพในหัวได้

จะอธิบายและยกตัวอย่างจากชีวิตประจำวันเพื่อให้เข้าใจง่าย ๆ กัน

โวหาร

โวหาร คือ ถ้อยคำที่เรียบเรียงขึ้นอย่างมีชั้นเชิง สามารถสื่อให้
ผู้รับสารรับสารได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร ประกอบด้วย
๕ โวหาร ได้แก่

บรรยายโวหาร

บอกเล่าเหตุการณ์
ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน
เมื่อไหร่ ยังไง

สาธกโวหาร

ยกตัวอย่างมา
อธิบายประกอบ

พรรณนาโวหาร

ให้รายละเอียดของสิ่ง
ที่กำลังกล่าวถึง จนคน
รับสารเห็นภาพ รู้สึก
หรือคล้อยตามไปด้วย

อุปมาโวหาร

เปรียบเทียบสิ่งหนึ่ง
กับอีกสิ่งหนึ่งให้เข้าใจ
มากขึ้น

เทศนาโวหาร

สั่งสอน

#ภาพพจน์

สำนวนโวหารที่ทำให้ผู้รับสารเกิดจินตภาพและมีความรู้สึก
ร่วมกับผู้ส่งสาร มีอยู่ด้วยกัน ๘ ภาพพจน์ คือ

อุปมา

การเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่ง “เหมือน” อีกสิ่งหนึ่ง
บางครั้งใช้คำว่า ดัง เช่น รวากับ

▶ เช่น ใจเธอก็เหมือนเปลวไฟ พร้อมจะ
เผาไหม้ให้เราละลาย

อุปลักษณ์

การเปรียบสิ่งหนึ่ง “เป็น” อีกสิ่งหนึ่ง

▶ ถ้าเธอเป็นโคลน พี่จะเป็นควาย จะได้
จมปลักเพราะพี่รักเธอ

อดิพจน์

การกล่าว “เกิน” ความจริง

▶ **ผมเป็นคนไม่มีหัวใจ** เพราะหัวใจได้ให้เธอไปหมดแล้ว

อวพจน์

การกล่าว “น้อย” กว่าความจริง

▶ ขอเวลา**ซักวินาที**เพื่อที่จะลบเธอออกจากความทรงจำ

สัทพจน์

การเลียน “เสียง” ธรรมชาติ

▶ **ก่าบ ๆ ๆ** เปิดอวนน้ำในคลอง ตาก็จ้องแลมอง เพราะในคลองมีหอยปูปลา

บุคลาธิษฐาน

การสมมติ “สิ่งที่ไม่มีชีวิต” ให้ “มีชีวิต”

▶ เห็นนั่นนั้มั้ย? **ดาวดวงนั้นกำลังมองดู** ความรักของเราอยู่

สัญลักษณ์

การใช้สิ่งหนึ่งมาเรียก “แทน” อีกสิ่งหนึ่ง โดยคำที่นำมาเรียกแทนต้องเป็นคำที่รู้จักกันไป

▶ เช่น **สีดำ** : ความตาย ความชั่วร้าย
ความลึกกลับ สีขาว : ความบริสุทธิ์ **นกพิราบ** : สันติภาพ **นกฮูก** : ความรู้ **ดอกกุหลาบ** : ความรัก **ดาซัง** : ความยุติธรรม

นามนัย

คล้ายๆ สัญลักษณ์ แต่เอา “จุดเด่น” มาใช้เรียกแทน

▶ เช่น **พระเกี้ยว** : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ทีมสิงโตคำราม : ทีมชาติฟุตบอลอังกฤษ
ฉัตร : พระมหากษัตริย์ **บัลลังก์ เก้าอี้** : ตำแหน่ง
พระจอม : สามสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า (บางมด, ลาดกระบัง, พระนครเหนือ)

ปฏิพากย์

ใช้คำที่มี “ความหมายตรงข้าม” ร่วมกัน

▶ เช่น สวยเป็นบ้า เลวบริสุทธิ์ แพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร

#รสในวรรณคดี

การใช้ถ้อยคำให้เกิดความไพเราะและเกิดอารมณ์
มีเวอร์ชั้นไทยและเวอร์ชั้นสันสกฤต

ฉบับไทย

เสาวรจณี

บทชมโฉม ชมทั้งคน สัตว์
สิ่งของ สถานที่

นารีปราโมทย์

บทเกี่ยวพาราตี (บทจีบ)

พิโรธวาที

บทโกรธ ว่าก พิวส์ขาด

สัลลาปังคพิสัย

บทเศร้า トラมา่า

ฉบับสั้นสกดุด

ศฤงคารรส

รสของความรัก

หาสยรส

รสของความรื่นเริง
สนุกสนาน ตลกขบขัน

กรูณารส

รสของความกรุณา
เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

รุทรรส

รสของความโกรธ

วีรรส

รสของความกล้าหาญ
ฮึกเหิม

ภยานกรรส

รสของความกลัว

พีภัตสรรส

รสของความชิงชัง รังเกียจ

อัพภูตรรส

รสของความประหลาดใจ
เซอร์ไพรส์

ศานติริรส

รสของความสงบ

“ วรรณคดีจะดีเด่นได้ต้องประกอบด้วยหลายๆ สิ่ง
รวมถึงสามสิ่งนี้ แม้ตอนนี้เราจะยังไม่ได้อ่านวรรณคดี
เพื่อเสพความไพเราะ แต่รู้จักทั้งสามสิ่งไว้ก่อนก็ดี

เกริ่นมาทีนาน หลังจากนี้ไปเรามาเสพวรรณคดี
เพื่อความสนุกกันเถอะครับ ”

#โคลงโลกนิติ

#สุภาพิตพระร่วง

#ภาพย์พระไชยสุริยา

#นิราศภูเขาทอง

#ภาพย์เห่ชมเครื่องควาหวาน

“วรรณคดี”

#นิทานพื้นบ้าน

#โคลงภาพพระราชพงศาวดาร

#ราชาธิราช ตอน สมิ้งพระรามอาสา

#บทเสภาสามัคคีเสวก

#ศิลาจารึกหลักที่ 1

#รามเกียรติ์

ตอน นารายณ์ปราบนนทก

#ภาพย่นหอโคลงประพาสธารทองแดง

#โคลงสุภาษิตพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

#กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า

#นิราศเมืองแกลง

#พระอภัยมณี

ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทร

#เห็นแก่ลูก

#พระบรมราชาบาท

#อิศรญาณภาษิต

#บทพากย์เอราวัณ

โดสงโลกนิต

หนูมาน ลิงจ๊กจ๊ก

20 นาที ที่ กรุงเทพมหานคร
เมืองอมรรัตนโกสินทร์... 🌐

ปลาไร้ฟันห่อด้วย ใบคา
สายดิ่งทิ้งทอดมา หยั่งได้
คุณพี่ฟ้างศิขรา เมรุมาศ
หายากฝากผีไปชื้อ ยาแก้จ๊กจ๊กหา
#ผ่ามมม #โคลงโลกนิต #วรรณคดีไทยสายย่อ

👍 ถูกใจ

💬 แสดงความคิดเห็น

➔ แชร์

“นาศิมิพิษเพียง
เลื้อยบ่ทำเดโช
พิษน้อยหยิ่งโยโส
ชูแต่หางเองอ้า

สุริโย
แหม่มซ้า
แมลงป่อง
อวดอ้างฤทธิ์”

ภาษิตดาวนาเม็กได้กล่าวเอาไว้ว่า “คับที่อยู่ได้ คัพเอออยู่ยาก คบกับพีไม่มีลำบาก มีแต่อดอยากกับอดตาย” อู๋ปะ! ภาษิตดาวนาเม็กที่เมกขึ้นเองนั้นเทียบอะไรไม่ได้กับภาษิตโลกนิติ (อ่านว่า โลก-กะ-นิติ) ที่ทั้งคมคายและคลาสสิก ขนาดแต่งไว้นานเป็นร้อยปีแล้ว ก็ยังใช้สั่งสอนกันได้จนทุกวันนี้

โลกนิติแปลมาจากคัมภีร์อินเตีย สยามประเทศมีโลกนิติหลายเวอร์ชัน แต่เวอร์ชันที่รู้จักกันแพร่หลายที่สุดจะเป็นเวอร์ชันไหนไปไม่ได้ นอกจากโคลงโลกนิติฉบับจารีกวดโพธิ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ซึ่งทรงพระนิพนธ์ไว้หลายร้อยบท แต่จะร่ายรจนาทั้งหมดคงไม่ไหว ก็เลยจะเลือกมาพูดถึงบางบทเท่านั้น

จะกล่าวกลับจับความไปตามเรื่องดังนี้...

(๓) ปลาข้าวพันห่อด้วย

ใบคา

ใบก็เหม็นคาวปลา

คละคลุ้ง

คือคนหมู่มาก

คบเพื่อน พาลนา

ได้แต่ร้ายร้ายฟัง

เพื่องให้เสียพงศ์

◎ ใบคาเมื่อถูกนำไปพันห่อปลาร้าก็พลอยติดกลิ่นเหม็น เปรียบ
เหมือนกับคนดี หากไปคบหากับคนชั่วยอมพาให้เสื่อมเสียไปถึง
วงศ์ตระกูลด้วย

(๒๑) นาคีมีพิษเพียง

สุริโย

เล็ยบ่ท่าเดโช

แจ่มจ้า

พิษน้อยหยิ่งโยโส

แมลงป่อง

ชูแต่หางเองอ้า

อวดอ้างฤทธิ์

◎ พญานาคแม้มีพิษมากก็ไม่อวดตน ผิดกับแมลงป่องที่มีพิษ
น้อยเดียวแต่กลับยกหางชู เหมือนคนที่มีดีจริงจะไม่โอ้อวด ขณะที่
คนยโสกลับชอบคุยโว ทั้งที่จริง ๆ แล้วตัวเองไม่ได้มีดี
อย่างที่พูด

(๒๖) มิตรพาลอย่าคบให้

สนิทนัก

พาลไซ้มิตรอย่างมัก

กล่าวไกล้

ครั้นคราวเคียดคุมชัก

เอาโทษ ใส่ना

รู้เหตุสิ่งใดไซ้รั

ส่อลั่นกลางสนาม

◎ อย่าไปคบหากคนพาลให้สนิทนัก เพราะคนประเภทนี้มักจะ
หาเรื่องให้เรา รู้ความลับของเราก็จะไปเล่าให้คนอื่นฟัง

(๕๖) รู้น้อยว่ามากรู้

กลกบเกิดอยู่ใน

ไปเห็นชลไหล

ชมว่าน้ำบ่อน้อย

เรใจ

สระจ้อย

กลางสมุทร

มากล้าลึกเหลือ

● คนรู้น้อยแต่หลงคิดว่าตนรู้มาก ก็เหมือนกับกบที่อยู่แต่ในสระไม่เคยเห็นทะเล จึงคิดว่าน้ำในสระนี้มีมากแล้ว

(๗๕) พระสมุทรสุดลึกล้น

สายดิ่งทิ้งทอดมา

เขาสูงอาจวัดวา

จิตมนุษย์นี้ไซ้

คนณา

หยั่งได้

กำหนด

ยากแท้หยั่งถึง

● มหาสมุทรที่ว่าลึกและภูเขาที่ว่าสูงยังสามารถวัดได้ แต่จิตใจคนนี้ลึยากจะหยั่งถึง

(๘๖) รักกันอยู่ขอบฟ้า

เสมอยู่หอแห่งเดียว

ซังกันบ่แลเหลือย

เหมือนขอบฟ้ามาบ้อง

เขาเขียว

ร่วมห้อง

ตาต่อ กันณา

ป่าไม้มาบัง

● คนที่รักกัน แม้จะอยู่ห่างกันสุดหล้าฟ้าเขียวก็เหมือนอยู่ที่เดียวกัน ผิดกับคนที่เกลียดกัน แม้จะอยู่ใกล้ก็เหมือนมีขอบฟ้าป่าเขามาบดบัง

(๑๒๘) สนิมเหล็กเกิดแต่เนื้อ	ในตน
กินกัดเนื้อเหล็กจน	กร่อนขร้ำ
บาปเกิดแต่ตนคน	เป็นบาป
บาปย่อมหาโทษซ้ำ	ใส่ผู้บาปเอง

๐ สนิมมักจะกัดกินเนื้อเหล็กจนกร่อน เหมือนกับบาปของคน
ที่มักจะกัดกินจิตใจของผู้กระทำเอง

(๑๘๓) นกน้อยขนน้อยแต่	พอดัว
รังแต่งจุ่มยัว	อยู่ได้
มักใหญ่ย่อมนคนหวั	ไฟเพ็ด
ทำแต่พอดัวไซรั	อย่าให้คนหยัน

๐ ทำอะไรควรทำให้พอดีกับฐานะและกำลังของตน เหมือนนก
น้อยที่ทำรังแต่พอดัว

(๑๘๔) เห็นท่านมือยาเคลิ้ม	ใจตาม
เรายากหากใจงาม	อย่าคร้าน
อุตสาห์พยายาม	การกิจ
เอาเยี่ยงอย่างเพื่อนบ้าน	อย่าท้อทำกิน

๐ เห็นคนอื่นเขาข้มมือยาไปอยากได้ออยากมีตามเขา ให้ขยัน
หมั่นเพียร เอาเพื่อนที่ดีเป็นตัวอย่าง อย่าท้อถอย

(๒๒๘) คุณแม่หนาหนักเพียง พลุตา
คุณบิดรดุจอา กาศกว้าง
คุณพี่ฟ่างศิขรา เมรุมาศ
คุณพระอาจารย์อ้อ่าง อาจสู้สาคร

๐ พระคุณแม่ยิ่งใหญ่เท่าพื้นดิน พระคุณพ่อยิ่งใหญ่ดุจท้องฟ้า
พระคุณพี่ยิ่งใหญ่ตั้งขุนเขา พระคุณครูบาอาจารย์นั้น
ยิ่งใหญ่เทียบเท่ามหาสมุทร

(๒๓๕) ก้านบัวบอกลิกตื่น ชลธาร
มารยาทสอสันดาน ซาติเชื้อ
โจดฉลาดเพราะคำขาน ควรทราบ
หย่อมหญ้าเหี่ยวแห้งเรื้อ บอกร้ายแสดงดิน

๐ ก้านบัวบอกความลิกตื่นของน้ำได้ฉันทไฉน มารยาทก็บอก
สันดานของผู้คนได้ฉันทนั้น คำพูดสามารถบอกได้ว่าคนโง่หรือฉลาด
แจกเช่นต้นหญ้าที่บอกความร้ายดีของดิน

(๓๐๕) โคควายวายชีพได้ เขาหน้ง
เป็นสิ่งเป็นอันยัง อยู่ไซรั
คนเด็ดดับสูญสัง ขารร่าง
เป็นชื่อเป็นเสียงได้ แต่ร้ายกับดี

๐ โคควายตายไปเนื้อหนังยังนำมาใช้ประโยชน์ได้ แต่คนเรา
เมื่อตายไปคงเหลือแต่ชื่อเสียงและความดีความชั่วให้
คนอื่นจดจำเท่านั้น

(๓๘๔) น้ำใช้ใส่ตุ่มตั้ง	เต็มดี
น้ำอบอำอินทรี	อย่าฝร้อน
น้ำปูนใสเต้ามี	อย่าขาด
น้ำจืดอย่าให้ข้ง	ขัดน้ำใจใคร

๐ น้ำใช้ให้ใส่เต็มตุ่ม น้ำอบให้คอยประพรม เต้าปูนเติมน้ำใส
อย่าให้ขาด ส่วนน้ำจืดก็อย่าให้ไปชุ่มช่องหมองใจใคร

(๓๘๕) เพื่อนกิน ลิ่นทรัพย์แล้ว	แห้งหนี
หาง่าย หลายหมื่นมี	มากได้
เพื่อนตาย ถ้ายแทนซี	วาอาตม์
หายาก ฝากผีไข้	ยากแท้จักหา

๐ เพื่อนกินเมื่อเราไร้ทรัพย์แล้วก็หนีหน้าไป มีอยู่มากมาย
จะหาเท่าไรก็ได้ แต่เพื่อนตายที่จะฝากผีฝากไข้
ไว้ใจกันได้นั้นหายาก

(๔๐๗) อ่อนหวานมานมิตรล้น	เหลือหลาย
หยาบบ่มีเกลอกราย	เกลื่อนใกล้
ดูดวงศศิฉาย	ดาวดาษประดับนา
สุริยส่องดาราไร	เมื่อร้อนแรงแสง

๐ หากพูดจาอ่อนหวานก็จะมีคนคบหามาก เหมือนดวงจันทร์
ที่มีดาวห้อมล้อม กลับกันหากเป็นคนหยาบคายก็จะมีใครคบ
เหมือนดวงอาทิตย์ที่ไร้ซึ่งดวงดาวเพราะความร้อนของตน

เกร็ดความรู้ตัวบรรทัด

● โลกนิติ แปลว่า ระเบียบแบบแผนแห่งโลก เป็นคัมภีร์คำสอนของอินเดีย

● โคลงโลกนิติเวอร์ชันต่างๆ มีจำนวนไม่เท่ากัน เช่น “โคลงโลกนิติ” ฉบับจารึกวัดโพธิ์มี ๔๓๕ บท แต่ “ประชุมโคลงโลกนิติ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ” ซึ่งเป็นฉบับที่ราชการได้ชำระและรวบรวมเวอร์ชันต่างๆ มาไว้ในที่เดียว จะมีจำนวนทั้งหมด ๙๑๑ บท

*หนังสือเล่มนี้อ้างอิงจากประชุมโคลงโลกนิติ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ

● เต้าที่พูดถึงในโคลงบทที่ ๓๘๔ หมายถึง เต้าปูน เป็นภาชนะใส่ปูนแดงสำหรับป้ายใบพลูกินกับหมาก ถ้าปูนแดงแห้งจะป้ายใบพลูยาก ต้องหมั่นเติมน้ำลงไปไม่ให้ปูนแห้ง

● โครงการวิจัยเรื่อง “คัดเลือกและแนะนำหนังสือดีที่คนไทยควรอ่าน” ของอาจารย์วิทยากร เชียงกุลและคณะ ได้จัดให้โคลงโลกนิติเป็น ๑ ในหนังสือดี ๑๐๐ เล่มที่คนไทยควรอ่าน

JSSN ตัด INFORMATION

พระนิพนธ์โดย

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาเดชาดิศร

รูปแบบการประพันธ์

โคลงสี่สุภาพ

จุดประสงค์

ใช้สั่งสอนประชาชน

คุณค่าทางเนื้อหา

มีคำสอนที่สามารถนำไปใช้
ในชีวิตประจำวันได้

คุณค่าทางวรรณศิลป์

ใช้โวหารเปรียบเทียบ เปรียบสิ่งต่างๆ ที่อยู่
รอบตัว เพื่อให้เห็นภาพคำสอนชัดเจน
เช่น

ก้านบัวบอกลึกตื้น ชลธาร
มารยาทส่อสันดาน ชาติเชื้อ
โผดฉลาดเพราะคำขาน ควรถราบ
หย่อมหญ้าเหี่ยวแห้งเรือ บอกร้ายแสดงดิน